

Total Protezlerin Temizlenmesinde ve Dezenfeksiyonunda Kullanılan Maddeler ve Yöntemler

Dr. Mustafa ZORTUK

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi,

Diş Hekimliği Fakültesi/ Antakya

www.mustafazortuk.com

Protezin doku yüzeyinde birikmiş plak, mukozaya ile uzun süre temasta kalırsa dokuda patolojik değişiklikler olması kaçınılmazdır.

Bu patolojik değişiklikler protez kullananların bir çoğunda görülen "protez stomatiti" olarak tanımlanan değişikliklerdir.

%11 ile %67

Newton 1962'de protez stomatitini klinik görüntüsü bakımından 3'e ayırmıştır:

Tip 1'de lokalize basit inflamasyon veya noktasal tarzda hiperemi vardır.

Tip 2'de protezle örtülü mukozanın bir bölümünde veya tamamında daha diffüz bir eritem görülür.

Tip 3'de ise bunlara ilaveten sert damağın merkezini veya alveol kretini içeren granüler tipte lezyonlar da bulunmaktadır.

Protez temizleme yöntemleri:

1. Mekanik yöntemler: a. Fırçalama, b. Ultrasonik cihazlar kullanma³¹, c. Mikrodalga fırınlarını kullanma¹⁴.

2. Kimyasal yöntemler: Kimyasal tip protez temizleyiciler ana bileşenlerine ve aksiyon mekanizmalarına göre birkaç grupta sınıflandırılabilir:

a. Alkalen peroksitler, b. Alkalen hipokloritler, c. Sulandırılmış asitler, d. Dezenfektanlar, e. En-zimler³¹.

1. Mekanik yöntemler:

a. Fırçalama

Hutckins ve Parker plağın etkili şekilde kaldırılması için 20 dakikalık bir fırçalamanın gerekli olduğunu bildirmiştir.³⁴

Murray ve ark.³⁷ ise günde iki kez 2 dakika diş macunu ile protezlerin fırçalanmasının etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Hasanreisoglu ve Aydın³⁶ protezlerin sabunla fırçalanması yönteminin plak giderme yönünden tamamen etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

1. Mekanik yöntemler:

b. Ultrasonik cihazların kullanılması :

Ultrasonik aletlerle protez plağının çıkarılması tek başına yeterli bir yöntem değildir.

Çünkü çalışmalarda bu yöntemin, mikroorganizmaların sayısında önemli bir azalmaya sebep olmadığı ortaya çıkmıştır.

1. Mekanik yöntemler:

c. Mikrodalga fırınının kullanılması:

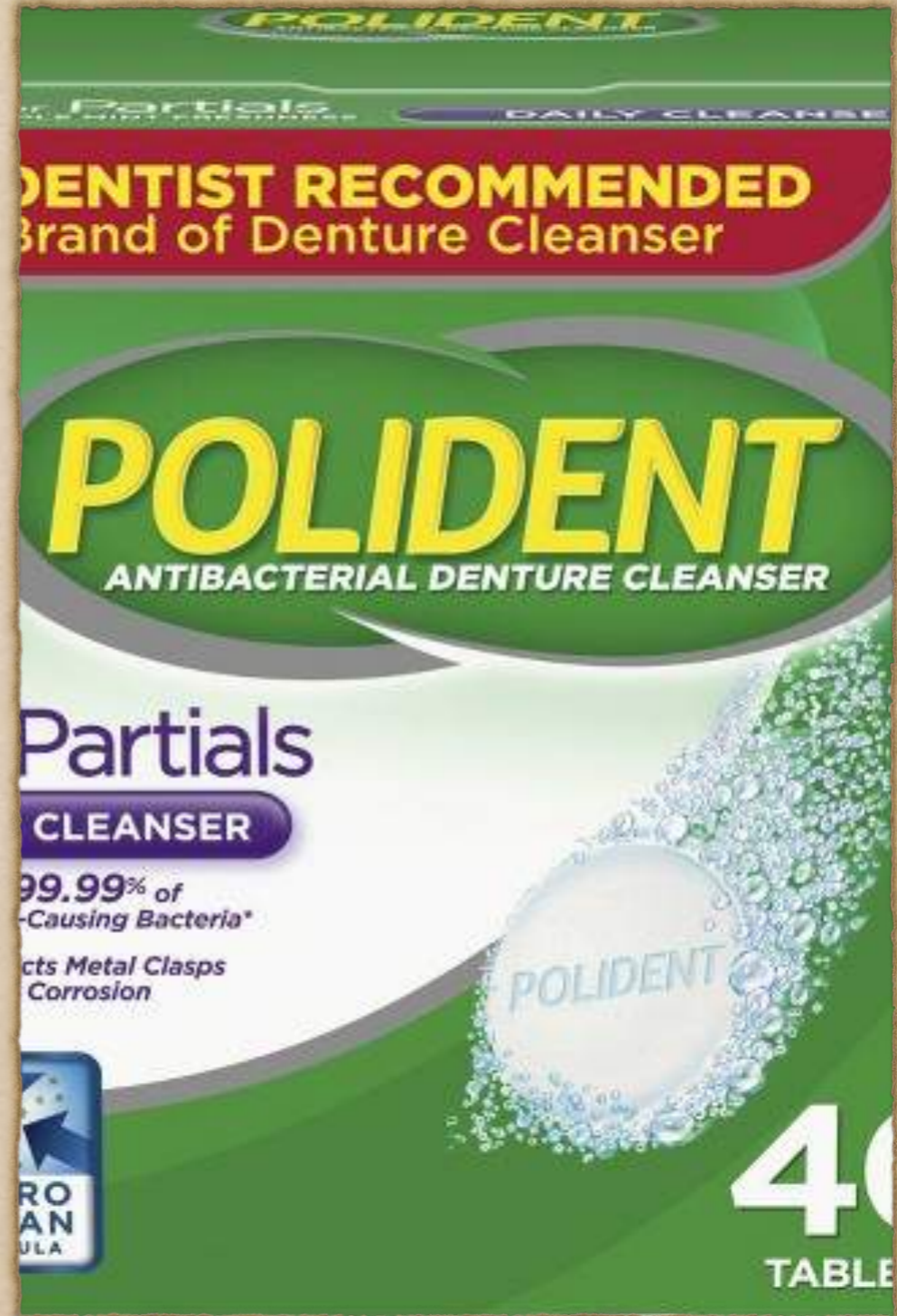
Webb ve ark.⁴³ Candida albicans bulaştırılmış protezlerin, mutfak tipi mikrodalga fırınlarında 6 dakika içerisinde (2450 MHz, 350 W) steril olduklarını ve bu yolla %0.02 ve %0.0125 sodyum hipoklorit solüsyonunun 8 saat boyunca uygulanmasına göre daha iyi sterilizasyon sağlandığını bildirmişlerdir.

Mikrodalga ile protezlerin sterilizasyonunu inceleyen Thomas ve Webb⁷⁵, 604 W'da 10 dakika içerisinde akrilik reçinede oldukça fazla kontraksiyon ve ekspansiyon meydana geldiğini bildirmişlerdir.

2. Kimyasal yöntemler:

İmalatçı önerilerine uygun olarak kullanıldıklarında kimyasal temizleyicilerin bazılarının etkisiz olduklarını bildiren araştırmalar bulunmaktadır

2. Kimyasal yöntemler:

a. Alkalen peroksitler :

Bu ürünler, sodyum perborat veya perkarbonat gibi oksijen çıkaran ve yüzey gerilimini azaltmak amacıyla trisodyum fosfat gibi alkalen deterjan içeren maddelerdir.

Abelson⁴⁶ alkalen peroksitlerin diş ve doku yüzeylerindeki plağın ancak %30'unu uzaklaştırdığını ifade etmektedir.

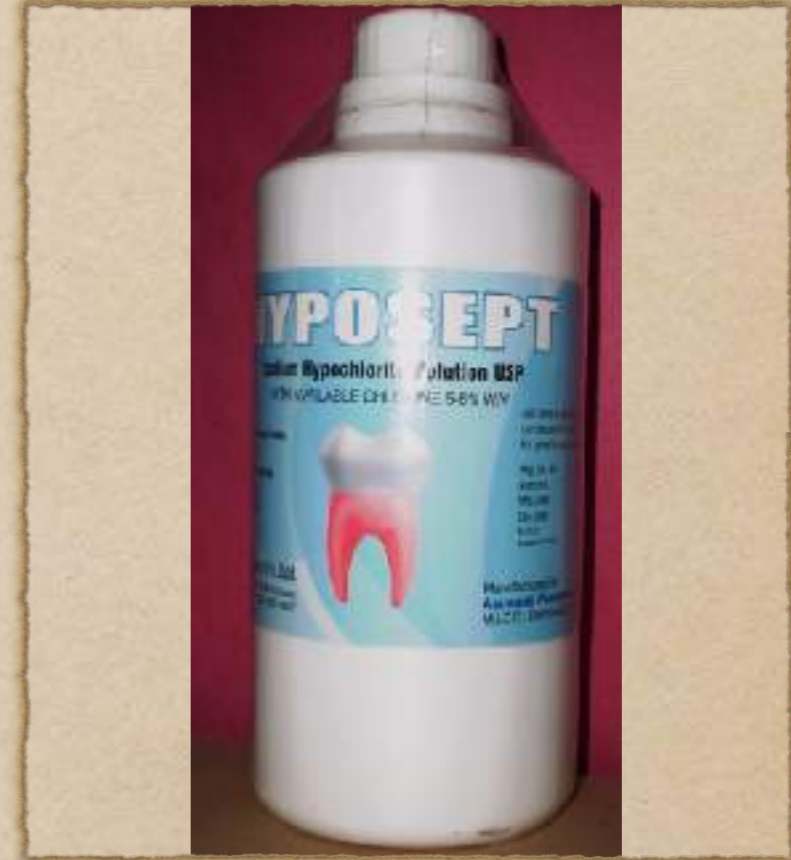

2. Kimyasal yöntemler:

b. Alkalen hipokloritler:

Sodyum hipoklorit organizmaları öldürmede geniş menzilli bir etkiye sahip olan klasik bir dezefektandır, ancak etkinliği protezlerde bulunabilen organik maddelerin varlığında azalır.²⁰

Pavarina ve ark.⁵³ %1'lik sodyum hipokloritin 10 dakika içinde mikroorganizmaları yok ettiğini belirtmişlerdir. Protez kaide materyalinde beyazlatıcı etkiye sahip olması nedeniyle, sodyum hipokloritin %1- 2.5'lük

2. Kimyasal yöntemler:

c. Seyreltik asitler:

Bunlar çoğunlukla hidroklorik asidin %5'lik eriyikleridir. Fosforik asit de %15-25'lik konsantrasyonlarda kendi başına veya hidroklorik asitli temizleyicilere ilave olarak kullanılabilir. %5'lik asetik asit olan sirke ve benzoik asit de bu tip temizleyiciler arasındadır.

2. Kimyasal yöntemler:

d. Dezenfektanlar :

Potasyum permanganat (%0.4-1)⁴⁹, gluteral- dehitin %2'lik solüsyonu^{53,59}, klorin dioksit²⁰ ve klorheksidin glukonat (%0.2)^{1,8,60,61} gibi çeşitli dezenfektan solüsyonlar da protez temizliğinde kullanılabilir.

Pavarina ve ark.⁵³ da %4'lük klorheksidin glukonatin protezlerdeki mikroorganizmaları yok etmede yeterli olduğunu göstermişlerdir.

2. Kimyasal yöntemler:

e. Enzimler

Papain, muteaz, proteaz, amilaz gibi enzimleri içeren solüsyonlar da protezlerin dezenfeksiyonunda kullanılabilir.

Nakamoto ve ark.²⁵ fungusidal yönden enzimli veya enzimsiz temizleyiciler arasında önemli bir fark bulamamışlardır.

SONUÇ VE ÖNERİLER:

Hastaların da protezlerini belli aralıklarla temizlemesi ve dezenfekte etmesi sağlanmalıdır.

Son yıllardaki çalışmalara göre, protezlerin sadece mekanik olarak temizlenmesi yeterli değildir, ilaveten kimyasal temizleme gerekmektedir.^{8,48.}

Akrilik veya metal kaideli protezler, her öğün- den sonra suyla çalkalanmalı ve besin birikinti- lerini kaldırmak için yumuşak bir fırça, sabun ve soğuk suyla fırçalanmalıdır.

Buna ilaveten her gece veya protezin kirlenme durumuna göre haftada 1-2 kez ticari temizleme tabletlerinden biri- ne daldırılmalıdır. Asit içerikli temizleyiciler metal içeren protezlerde kullanılmamalıdır.

Özellikle geriatrik, felçli ve özürlü hastalarda kimyasal temizleyici solüsyonlar veya bunlarla birlikte ultrasonik temizleyici cihazların kullanımı önerilebilir.³⁹

Sonuç olarak, diş hekimleri hastalarına temiz ve mikroorganizmalardan arınmış protezler teslim etmek, aynı zamanda hastaları protez temizliği ve oral hijyenin sağlanmasının önemi konusunda eğitmek, doğru temizleme yöntemi uygulaması için onları motive etmek ve periyo- dik kontrollere çağırarak ile yükümlü olduklarını unutmamalıdır.

TEŞEKKÜRLER

Prof.Dr.Mustafa ZORTUK

* Yrd.Doç.Dr. İdil DİKBAŞ, *Yrd.Doç.Dr. Temel KÖKSAL .Hacettepe Dişhekimliği Fakültesi Dergisi Cilt: 29, Sayı: 4 (A), Sayfa: 16-27, 2005 .Hareketli Protezlerin Temizlenmesinde ve Dezenfeksiyonunda Kullanılan Maddeler ve Yöntemler